

خاستگاه هویتی، موتور محرکه انقلاب اسلامی

مرگ یک انقلاب زمانی فرامی‌رسد که از هویت و دلیل خود فاصله بگیرد

هیچ رسانه و هیچ دشمنی نمی‌گوید من هویت تو را نشانه رفته‌ام. می‌گویم من می‌خواهم تو را به آزادی برسانم. به همین دلیل از المان‌ها و از تحریکات و محرک‌ها و مولکول‌های شناختی استفاده می‌کنم ما باید این سواد رسانه‌ای را به مخاطب ارائه کنیم

دکتر رضا پورحسین
استاد دانشگاه تهران

یکی از زوایایی که اهالی حوزه مطالعات فرهنگی و علوم اجتماعی، از دریچه آن به مسائل می‌نگرند، دریچه هویت است، یعنی جایی که یک پدیده اجتماعی از اغیار خود متمایز شده و تشخیص و تعیین می‌یابد. شاید همین منظر هم می‌تواند یکی از وجوه بحث ما درباره پدیده انقلاب اسلامی باشد. اما چرا نگاه هویتی به پدیده انقلاب می‌تواند واجد اهمیت باشد؟ ذات و بن‌مایه اساسی هویت انقلاب اسلامی ما در چیست؟ و صیانت و تداوم این هویت چگونه می‌تواند مایه استمرار و تداوم شجره طیبه انقلاب اسلامی باشد؟

بزرگترین پدیده قرن

انقلاب اسلامی قطعاً بزرگ‌ترین پدیده قرن محسوب می‌شود و از این جهت، در ارزیابی این پدیده باید از سطح به عمق رفته و از نگاه دینامیک و پویا استفاده کنیم.

در نگاه پویا چه یک پدیده ارگانیکمانند هر همچون انسان باشد و چه پدیده‌ای است که یکسره در حال حرکت است، تحول ایجاد می‌کند و سرانجام دارد؛ البته این سرانجام به معنای پایان نیست بلکه سرانجامش می‌تواند به پدیده‌های دیگر گسترش پیدا کند.

نگاه پویا سه مشخصه دارد: ۱- پدیدایی ۲- تحول ۳- سرانجام. انقلاب اسلامی هم به تبع به عنوان یک پدیده پویا، یک مرحله پدیدایی، یک مرحله تحول

«انقلاب‌ها فرزندان خود را می‌خورند»؛ یک گزاره بی‌ربط

فلاسفه غرب بخصوص جان لاک و علمای تعلیم و تربیت معتقدند انسان لوح سفید است، اما ما قائل به لوح سفید نیستیم. در تفکرو اندیشه اسلامی، انسان وقتی زاده می‌شود، بالقوه یک انسان کامل است. تقریباً همه ظرفیت‌هایی که

یک انسان لازم دارد، در او هست و بعد شکوفا می‌شود. اگر از همین منظر انسان شناختی به پدیده انقلاب اسلامی هم بنگریم، دیگر نمی‌توانیم آن را یک پدیده مقطعی بدانیم و گزاره‌های گزافه برداری شده از جامعه‌شناسی سیاسی غرب تحت عنوان اینکه «انقلاب‌ها فرزندان خود را می‌خورند» گزاره بی‌ربطی خواهد بود.

«انقلاب تمام و جمهوری اسلامی شروع شد»؛ یک گزاره نادرست

از نگاه ما که نگاهی پویا محسوب می‌شود، انقلاب یک پدیده در حال حرکت است، این گزاره که «انقلاب تمام و جمهوری اسلامی شروع شد» در این نگاه پویا معنایی ندارد. انقلاب یک پدیده پویا و در حال تحول

بشر

یک انقلاب می‌تواند خاستگاه‌های گوناگونی اعم از خاستگاه دینی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و... داشته باشد اما به نظر می‌رسد که در خصوص انقلاب اسلامی «خاستگاه هویتی» موضوعیت بیشتری دارد. واقعیت این است که «خاستگاه هویتی» موتور محرکه و یکی از اصلی‌ترین دلایل استمرار انقلاب است. بنابراین، اگر این مؤلفه‌های هویتی به عبارتی رنگ بیازند و استحاله پیدا کنند و یا یک جوری از سر راه برداشته شوند، همان پدیده‌ای که بواسطه خاستگاه هویتی‌اش پویا است و پیوسته در حال پیشرفت است، ممکن است افول پیدا کند و یک روزی خاموش شود. بنابراین مرگ انقلاب زمانی است که از هویت و دلیل خود فاصله بگیرد.

این گزاره که «انقلاب تمام و جمهوری اسلامی شروع شد» در نگاه پویا به انقلاب معنایی ندارد. انقلاب یک پدیده پویا و در حال تحول است و هر لحظه به سمت جلورفته و گسترش پیدا می‌کند. ما «پس از» انقلاب نداریم. یک مقدماتی اتفاق افتاد، مقدراتی ایجاد شد و یک فعل اتفاق افتاد و این فعل در حال حرکت است. اگر دچار ضعف می‌شود، در حال حرکت است و اگر دچار اوج می‌شود، در حال حرکت است. محرک‌هایی که به این پدیده در حال حرکت، فشار آورده یا کمکی می‌کنند، عموماً قابل شناسایی هستند.